

Motion till riksdagen 2020/21:728

av **Martin Kinnunen m.fl. (SD)**

Marin miljö och vattenvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att intensifiera arbetet med att återställa Östersjön mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strukturkalkning bör lyftas fram som en åtgärd som underlättar upptag av näringsämnen för att minska läckage från jordbruk och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för Helcom, Helsingforskommissionen, arbeta för att ytterligare bredda och fördjupa det regionala samarbetet i Östersjöregionen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statligt stöd även bör kunna utgå till dränering i samband med strukturkalkning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av ökade forskningsinsatser för att finna effektiva metoder att minska näringstillförseln från jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behoven av större flexibilitet i val av lösning för vatten och avlopp och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den som har ett enskilt avlopp som uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det krävs en helhetsstrategi i arbetet för att reducera problemen med plast i marin miljö och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fokus i forskning rörande mikroplaster bör riktas mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att åtgärder bör vidtas för att minska den totala användningen av plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inte totalförbjuda enskilda produkter och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att justera EU:s vattendirektiv och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har en av Europas längsta kuster. På grund av misskötsel, miljöförstöring och övergödning domineras vattnen idag av tillstånd som kraftigt försvårar exempelvis ett livskraftigt stort fiske.

De största problemen förekommer i Östersjön, som för Sverige och norra Europa har fundamental betydelse i ekonomiskt, kulturellt och ekologiskt avseende. Östersjön associeras sedan tidigare med ett antal miljöproblem, inte minst övergödning och resulterande döda bottnar. Detta innanhav är särskilt känsligt i egenskap av sin begränsade vattenmängd och sitt begränsade utbyte av vatten med intilliggande hav. Dessutom är Östersjön avrinningsområde i en region med 90 miljoner invånare. Sverige intar geografiskt en framträdande roll bland länderna kring Östersjön och kan förväntas genomföra stora delar av miljöarbetet.

Problem med övergödning

Övergödning, i synnerhet tillförsel av kväve och fosfor som orsakar syrebrist, bottendöd och algblomning, förekommer i en omfattning som frekvent beskrivs som alarmerande. Situationen har förbättrats men det går långsamt och samtidigt blir situationen allt mer alarmerande i Östersjön. Tillförseln av kväve har minskat med 12 procent och fosfor med 25 procent jämfört med perioden 1997–2003. Med nuvarande utveckling kommer det dock ta mycket lång tid att få god status på stora delar av Östersjöns vatten. Källorna till övergödning är flera: luftdeponi, orenade avlopp och näringsläckage från jordbruket kan nämnas. Problematiken är inte ny och sedan tidigare pågår regionala initiativ, bland annat för att reducera näringsläckage och oljeutsläpp. Här kan Helcom, Helsingforskommittén, framhållas. Det är ett forum för samordning av miljöfrågor med anknytning till Östersjön och omfattar samtliga nio länder med Östersjökust samt EU.

Flera konventioner för skydd av Östersjöns miljö har tagits fram av Helcom och undertecknats av medlemsländerna. Den senaste konventionen trädde i kraft år 2000 och uppdaterades senast år 2013. I dokumentet uttrycker medlemsländerna en strävan att genom lagstiftning sträva efter att skydda Östersjöns marina miljö. I denna kontext bör understrykas att Östersjöns miljö och bestånd av fisk inte bara behöver skyddas och bevaras, utan snarare återställas mot bakgrund av de senaste decenniernas hårda miljöbelastning. Det är av stor vikt att Sverige fortsätter och intensifierar detta arbete, både nationellt och regionalt. Sedan EU fått allt mer inflytande över frågorna har Helcoms roll dessvärre kommit att minska. Det talas idag om att intresset för Helcom är betydligt mindre bland länderna än vad det var tidigare. Detta är en olycklig utveckling

som behöver vändas varför det är önskvärt att mer fokus riktas på samarbetet inom ramen för Helcom.

Sveriges roll i de totala utsläppen till Östersjön är idag ytterst liten. Jordbruket beräknas stå för en procent av näringstillförseln och enskilda avlopp står för en halv procent. Samtidigt är betydelsen större när det kommer till våra kustnära områden.

Det mesta tyder idag på att åtgärder till land är mest effektivt och här kan vi se att åtgärderna på jordbruksområdet varit blandade. Det behövs fortfarande mer forskning efter effektiva åtgärder samtidigt som kunskapsspridningen måste bli bättre.

En fortsatt restriktiv hållning bör gälla för utsläpp av kväve och fosfor från källor till lands. Positivt är fortsatta försök med strukturkalkning, vilket kan minska näringsläckaget från vissa typer av jordar. Detta är i regel en lönsam investering för jordbrukaren på sikt. Strukturkalkning kräver dock god dränering vilket kan bli ett problem om marken arrenderas eller om kostnaden för dränering upplevs som allt för hög på kort sikt. Det bör utredas huruvida bidrag till åtgärder även för dränering ska kunna utgå när det sker i samband med strukturkalkning. Arbetet med att minimera näringsutsläpp från jordbruk och andra källor bör i princip också fortgå. Samtidigt som arbetet för att minska näringstillförseln till våra vatten bör intensifieras är det viktigt att arbetet inte bidrar till att försämra konkurrenskraften för svenskt lantbruk.

Enskilda avlopp

Det är idag ett problem av varierande karaktär att det förekommer många avlopp som inte är godkända. Regelverket kring enskilda avlopp och krav om anslutning till kommunalt avlopp har mycket stor påverkan på människor som lever på landsbygden. Regelverket varierar från kommun till kommun där definitionen av vilka fastigheter som ingår i ett större sammanhang har stor betydelse då det inom större sammanhang är kommunernas ansvar att tillhandahålla lösning för vatten och avlopp och ta betalt för detta, en kostnad som ofta är oproportionerligt stor för den enskilde.

Det behövs större flexibilitet i val av lösning för vatten och avlopp. Varje åtgärd bör föregås av att kommunerna genomför en kostnad-nyttoanalys som visar på att miljönyttan står i proportion till kostnaden.

Reglerna för enskilda avlopp bör möjliggöra att den som har ett enskilt avlopp vilket uppfyller gällande miljö- och hälsokrav i normalfallet inte ska påtvingas ett kommunalt avlopp. Om detta ändå sker bör den ersättning som den enskilde får för att lösa in sitt enskilda avlopp, beräknas utifrån en avskrivningstid på 20 år i stället för som i dag på 10 år.

Plast i marin miljö

Förekomsten av plast i marin miljö och andra ekosystem är ett potentiellt tilltagande problem. Marin nedskräpning utgör ett allt större problem, givet att materialet sprids och orsakar oöverskådliga problem. Enligt en publikation i den fackvetenskapliga tidskriften Science, hamnar mellan 1,5 och 4,5 procent av all tillverkad plast i havet. Det innebär 4 respektive 12 miljoner ton per år. Problemet är globalt. Den absoluta merparten av plastskräpet härstammar från några få floder, varav de flesta i Asien. Sam-

tidigt är forskningsläget oklart vad gäller mikroplast. Det saknas idag stöd för teorin att mikroplast är farligt, samtidigt som forskningsläget om nanoplast är bristande.

Detta innebär inte att Sverige inte ska arbeta för att göra skillnad. Mer långsiktigt stöd bör erbjudas berörda kommuner vad gäller strandstädning. Sverige bör också arbeta internationellt för att stödja drabbade länder i arbetet med förbättrade system för avfallshantering. Forskningen om mikroplast bör styras mot de minsta plastpartiklarna av nanostorlek där osäkerheten idag är störst. Sverige bör agera regionalt, nationellt och internationellt för att intensifiera arbetet med att lyfta problematiken i internationella forum. Möjlighet att göra störst skillnad finns i synnerhet i och kring Östersjön, där Sverige är landet med längst kust. Samtidigt är det viktigt att understryka att en kraftig majoritet av allt plastskräp härrör från andra kontinenter än Europa och Sveriges bidrag torde i sammanhanget vara begränsat. För att effektivt kunna arbeta mot plast i hav är det grundläggande med ett internationellt perspektiv framför olika typer av plakat-politiska åtgärder i Sverige och Europa.

Arbetet med att få fram material för plaster som enklare kan återvinnas, bör fortgå. Ökade resurser bör avsättas för att kartlägga och reducera flödena av plast i samhället och generellt minimera konsekvenserna för miljön. Däremot är det negativt med totalförbud riktade mot vissa plastprodukter, både nationellt och inom EU. Grundproblemet är inte plast i sig, utan brister i hanteringen av avfallet. Detta tenderar att utmynna i symbolpolitik och stelbent byråkrati utan mätbar miljöeffekt, inte minst eftersom man på så vis riskerar att ersätta engångsartiklar av plast med andra, dyrare produkter med större miljöpåverkan.

Dricksvatten och EU:s ramdirektiv för vatten

Dricksvatten är en grundläggande förutsättning för liv och är att betrakta som en av våra allra viktigaste resurser. I takt med tekniska framsteg, större befolkning och ökade krav på rening krävs det framöver förnyelse av de svenska reningsverken. Vi behöver få möjlighet att avskilja såväl fler näringsämnen som läkemedelsrester och reningsverken måste kunna höja sin kapacitet. EU:s vattendirektiv är idag ett hinder i detta arbete och det har fattats domslut som inneburit att reningsverk inte kan byggas i den omfattning som krävs för att möjliggöra maximal rening. Direktivet hindrar idag investeringar i ny avancerad teknik som kan möjliggöra rening av läkemedelsrester samtidigt som regelverket gynnar mindre effektiva anläggningar. Det är viktigt att regeringen agerar inom ramen för EU-samarbetet för att förändra vattendirektivet så att miljöskyddande verksamheter som avloppsreningsverk och andra miljöåtgärder i samhället alltid ska kunna tillåtas.

Mindre politik, mer folkbildning

Vissa politiska åtgärder, såsom totalförbud av vissa produkter, bör man ibland avstå ifrån. Det är inte alltid så att lösningarna utgörs av mer politik och symbolåtgärder, utan snarare av sund hushållning, folkbildning och en balanserad miljödebatt. På så vis kan företrädare för akademien, industrin och konsumentorganisationer staka ut vägen mot bättre produkter och sundare konsumtionsmönster utan att politiker och tjänstemän

behöver reglera detaljerna. Miljömedvetet beteende kan inte alltid lagstiftas fram, utan är i praktiken en del av samhällskontraktet.

Martin Kinnunen (SD)

Staffan Eklöf (SD)

Mats Nordberg (SD)

Runar Filper (SD)

Yasmine Eriksson (SD)